תורה אור

והיינו דא"ל ההוא מינא לרבי אבהו אימתי אתי משיח א"ל לכי חפי להו חשוכא להנהו אינשי, א"ל מילט קא לייטת לי? א"ל קרא כתיב °כי הנה החשך יכסה ארץ וערפל לאומים ועליך יזרח ה' וכבודו עליך יראה" תניא ר' אליעזר אומר ימות המשיח ארבעים שנה שנאמר °ארבעים שנה אקוט בדור רבי אלעזר ~~בן עזריה~~ אומר שבעים שנה שנאמר °והיה ביום ההוא ונשכחת צור שבעים שנה כימי מלך אחד" איזהו מלך מיוחד, הוי אומר זה משיח רבי אומר שלשה דורות שנאמר °ייראוך עם שמש ולפני ירח דור דורים" *ר' הילל אומר אין להם משיח לישראל שכבר אכלוהו בימי חזקיה אמר רב יוסף שרא ליה מריה לרבי הילל, חזקיה אימת הוה, בבית ראשון, ואילו זכריה קא מתנבי בבית שני ואמר °גילי מאד בת ציון הריעי בת ירושלים הנה מלכך יבא לך צדיק ונושע הוא עני ורוכב על חמור ועל עיר בן אתונות" תניא אידך ר' אליעזר אומר ימות המשיח ארבעים שנה - כתיב הכא °ויענך וירעיבך ויאכילך" וכתיב התם °שמחנו כימות עניתנו שנות ראינו רעה" רבי דוסא אומר ד' מאות שנה כתיב הכא °ועבדום וענו אותם ארבע מאות שנה" וכתיב התם "שמחנו כימות עניתנו" רבי אומר ג' מאות וששים וחמש שנה כמנין ימות החמה שנאמר °כי יום נקם בלבי ושנת גאולי באה" מאי "יום נקם בלבי" א"ר יוחנן ללבי גליתי, לאבריי לא גליתי" ר"ש בן לקיש אמר ללבי גליתי למלאכי השרת לא גליתי תני אבימי בריה דרבי אבהו ימות המשיח לישראל שבעת אלפים שנה שנאמר °ומשוש חתן על כלה (כן) ישיש עליך (ה') אלהיך אמר רב יהודה אמר שמואל ימות המשיח כמיום שנברא העולם ועד עכשיו שנאמר °כימי השמים על הארץ רב נחמן בר יצחק אמר כימי נח עד עכשיו שנאמר °כי מי נח זאת לי אשר נשבעתי" *אמר רבי חייא בר אבא א"ר יוחנן "כל הנביאים כולן לא נתנבאו אלא לימות המשיח אבל לעולם הבא °עין לא ראתה אלהים (אלהים) זולתך יעשה למחכה לו" ופליגא דשמואל דאמר שמואל *אין בין העולם הזה לימות המשיח אלא שעבוד מלכיות בלבד, ואמר רבי חייא בר אבא א"ר יוחנן כל הנביאים לא נתנבאו אלא לבעלי תשובה אבל צדיקים גמורים "עין לא ראתה אלהים זולתך" ופליגא דרבי אבהו דא"ר אבהו (*א"ר) °מקום שבעלי תשובה עומדין שם צדיקים אינן עומדין שם שנאמר °שלום שלום לרחוק ולקרוב" ברישא רחוק והדר קרוב: מאי "רחוק" רחוק דמעיקרא ומאי "קרוב" קרוב דמעיקרא ודהשתא ורבי יוחנן אמר "לרחוק"=שהוא רחוק מעבירה "קרוב"=שהוא קרוב מעבירה ונתרחק ממנה וא"ר חייא בר אבא *א"ר יוחנן כל הנביאים כולן לא נתנבאו אלא למשיא בתו לתלמיד חכם ולעושה פרקמטיא לתלמיד חכם ולמהנה תלמיד חכם מנכסיו אבל תלמידי חכמים עצמן "עין לא ראתה אלהים זולתך" *מאי "עין לא ראתה"? אמר רבי יהושע בן לוי זה יין המשומר בענביו מששת ימי בראשית *ר"ל אמר זה עדן, לא ראתה עין מעולם, וא"ת אדם היכן דר? בגן, ואם תאמר גן הוא עדן? תלמוד לומר °ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן": והאומר אין תורה מן השמים וכו': תנו רבנן °כי דבר ה' בזה *ומצותו הפר הכרת תכרת" זה האומר אין תורה מן השמים ד"א *"כי דבר ה' בזה" זה אפיקורוס ד"א "כי דבר ה' בזה" זה המגלה פנים בתורה "ואת מצותו הפר" זה המפר ברית בשר "הכרת תכרת" - "הכרת"=בעולם הזה "תכרת"=לעולם הבא מכאן אמר *רבי אליעזר המודעי °המחלל את הקדשים, והמבזה את המועדות, והמפר בריתו של אברהם אבינו, והמגלה פנים בתורה שלא כהלכה, והמלבין פני חבירו ברבים אף על פי שיש בידו תורה ומעשים טובים אין לו חלק לעולם הבא תניא אידך "כי דבר ה' בזה" זה האומר אין תורה מן השמים - ואפילו אמר כל התורה כולה מן השמים חוץ מפסוק זה שלא אמרו הקדוש ברוך הוא אלא משה מפי עצמו=זהו "כי דבר ה' בזה" ואפילו אמר כל התורה כולה מן השמים חוץ מדקדוק זה, מקל וחומר זה, מגזרה שוה זו, זה הוא "כי דבר ה' בזה" תניא היה רבי מאיר אומר הלומד תורה ואינו מלמדה זה הוא "דבר ה' בזה" רבי נתן אומר כל מי שאינו משגיח על המשנה ר' נהוראי אומר "כל שאפשר לעסוק בתורה ואינו עוסק" רבי ישמעאל אומר זה העובד עבודת כוכבים מאי משמעה? דתנא דבי ר' ישמעאל "כי דבר ה' בזה" זה המבזה דבור שנאמר [א] (לו למשה) מסיני: °אנכי ה' אלהיך, לא יהיה לך אלהים אחרים וגו' *רבי יהושע בן קרחה אומר כל הלומד תורה ואינו חוזר עליה דומה לאדם שזורע ואינו קוצר, רבי יהושע אומר כל הלומד תורה ומשכחה דומה לאשה שיולדת וקוברת רבי עקיבא אומר

זמר

ה"ג היינו דאמר ליה ההוא מינא לרבי אבהו וכו': **אקוט בדור**. אקח ישראל ואמלוך עליהם כמו נקטיה ארבעים שנה אקוט בדור בדור קטן של ארבעים שנה שהוא משונה מדורות שלפניו ומסתמא היינו משיח שינויין גדולים יהיו בדורו ופשטיה דקרא מיהא גבי מתי מדבר אבל מדכתיב אקוט משמע אף להבא היה מתנבא: **מיוחד**. חשוב: **ה"ג רבי אומר ג' דורות שנאמר ייראוך עם שמש**. כלומר בהדי משיח שכתב בו (תהלים עב) לפני שמש ינון שמו ייראוך ישראל ולפני ירח לפני מלכות בית דוד* שנמשל כירח כדכתיב (שם פט) כירח יכון עולם וגו' כמו כן ייראוך דור דורים: דור=אחד, דורים=ב', הרי ג': **אין להם משיח לישראל**. אלא הקב"ה ימלוך בעצמו ויגאלם לבדו*: **שרי ליה מריה**. ימחול לו הקב"ה שאמר דברים אשר לא כן: **ואלו זכריה מיהא מתנבא על משיח בבית שני**. דכתיב בתרי עשר הנה מלכך יבא לך וגו' ולאו היינו זכריה בן יהוידע הכהן שניבא בבית ראשון אלא זכריה בן ברכיה שהיה במלכות דריוש: **רבי אומר שס"ה כמנין ימות החמה דכתיב כי יום נקם בלבי ושנת גאולי באה**. [ליום נקם של מרגלים ארבעים יום מה יום נקם של מרגלים]=שנה אחת בכל יום כדכתיב (במדבר יד) יום לשנה יום לשנה וגו' כך שנת גאולה באה שנה ליום, שלכל יום ויום של שנה זו הכתובה "שנת גאולי" במקרא זה נותנים שנה אחת, ולית דגרס רבי אומר שס"ה אלפים שנה דכתיב שנת גאולי באה ושנה של הקב"ה הכי הוי דכתיב (תהלים צ) כי אלף שנים בעיניך כיום: {**ועד עכשיו**. ימות המשיח}:

לאיברי לא גליתי. שלא הגלתי דבר מפי שהיו איברי יכולין לשמוע אבל בלבי היה טמון הדבר: **למען* ירבו ימיכם כימי השמים על הארץ**. ולא עמדו בארגם כל קץ אבל עתידין לעמוד כשיבא משיח: **כמשוש חתן**. שבעת ימי המשתה כן ישיש עליך שבעת ימים ויומו של הקב"ה=אלף שנה: **כי מי נח**. כמו 'כימי נח' כחשבון השנים שנמלא בידו לאותו זמן שנשבע ה' מעבור מי נח עוד על הארץ כן נשבעתי כפי אותו חשבון נשבעתי מקצף עליך ומגער בך שלא אחריב את עולמי לאחר שיבא משיח עד שיכלה זה הזמן: **לא נתנבאו**. טובה לישראל: **עין לא ראתה**. דאין קץ לדבר: **צדיקים אינן עומדין**. דגדול כחן של בעלי תשובה שאין בריה יכולה לעמוד (לפניהם) [במחיצתם]: **ברישא לרחוק**. שנתרחק מן הקב"ה ואח"כ שב אליו בתשובה והדר שלום לקרוב מעיקרא צדיק גמור דגדול כחן של בעלי תשובה: **שהיה רחוק מן העבירה**. כל ימיו דהיינו צדיק גמור: **אפיקורוס ומגלה פנים**. מפורש לקמן: **ברית בשר**. מילה: **מכאן**. מן הפסוק הזה שכתוב כי דבר ה' בזה (אמר ר"א וכו' מחלל את הקדשים דמחלל קדשים ומבזה מועדות ומגלה פנים כו' היינו דבר ה' בזה) דבזיון הוא: **מפר ברית**. היינו את בריתי הפר: **מועדות**. חולו של מועד: **דקדוק זה**. חסרות ויתרות: **מק"ו [זה] ומגזירה שוה [זו]**. [ושא"ל רבו גזירה שוה] לא גמר מרבו: **המשנה**. זה ששונה כמו שאינה עיקר: **זה העובד ע"ז**. היינו דבר ה' דבור שדבר הקב"ה בעצמו לישראל "אנכי, ולא יהיה לך" מפי הגבורה שמענום: **זמר**. לשעתה:

זמר

עין משפט
נר מצוה

יב א מיי' פ"ח מהל' תשובה הלכה ז וע"ש בכ"מ: *עיין אחר ד"ה כמשוש

יג ב מיי' שם פ"ז הלכה ד:

יד ג מיי' שם פ"ג הלכה יד:

טו ד מיי' שם הלכה ח:

טז ה מיי' פ"ג מהל' ת"ת הלכה יג סמג עשין יב טוש"ע י"ד סי' רמו סעיף כה:

נושא/מבנה

קצות - כמה הם ימות המשיח

מסורת
הש"ס

*בנוסח של קידוש לבנה "דוד מלך ישראל חי וקיים"

*עיין רש"י נח: ד"ה אין משיח

[לעיל נח:]

◆

הגהות
הגר"א

[א] נמ' זה המבזה דיבור שנא' לו למשה. נמחק ב' תיבות לו למשה וצ"ל נאם לישראל: